

Bibliotekos fondo sudarymas: pradžiamokslis

**Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji
biblioteka**

Informacinių išteklių centro vadovė

Asta Kazakevičiūtė-Bankauskienė

asta.kazakeviciute@amb.lt

Dviejų dalių mokymai

- Fondo sudarymo ir tvarkymo pagrindai:
 - Fondo esmė
 - Dokumentas kaip fondo pagrindas
 - UDK
 - Komplektavimas ir apskaita
 - Fondo tvarkymas

Biblioteka

- gr. bibliothēkē - iš *biblio-* + *thēkē* – saugykla
- privatus ar visuomeninis knygų rinkinys, arba įstaiga, renkanti, komplektuojanti, sauganti knygas ir leidžianti jomis naudotis visuomenei

Bibliotekų įstatymo nuostata

- **Biblioteka** – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, veikiantis informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse ir vykdomas bibliotekų veiklą, arba juridinio asmens, turinčio teisę vykdyti bibliotekų veiklą, struktūrinis padalinys.

Bibliotekų sistema Lietuvoje

- Nacionalinė biblioteka
- Apskričių viešosios bibliotekos
- Savivaldybių viešosios bibliotekos
- Mokslo ir studijų institucijų bibliotekos
- Mokyklų (išskyrus aukštąsias) bibliotekos
- Specialiosios bibliotekos
- Kitos bibliotekos
- Valstybinės reikšmės bibliotekos

Biblioteka kaip sistema

- Skaitytojai
- Fondas
- Materialinė bazė
- Personalas

Apie ką šiandien kalbėsime?

-
- Bibliotekos fondas: sudarymas
 - Procesai, terminija, problemos, praktika
 - Dokumentas: terminija ir klasifikacijos
 - Universalioji dešimtainė klasifikacija

Bibliotekų įstatymas

- **Dokumentų fondas** – dokumentų, skirtų bibliotekos vartotojų informaciniam, mokslo, kultūriniam, edukaciniam, profesiniam, laisvalaikio ar kitiems poreikiams tenkinti, visuma.

Fondo sudarymas

- Fondo komplektavimas

- papildymas
- atnaujinimas

- Fondo organizavimas

- apskaita
- bibliotekinis dokumento tvarkymas
- išdėstymas
- saugojimas
- kaita

-
- Bibliotekos vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, šiuo ir kitais įstatymais, steigimo dokumentais bei kitais teisės aktais.

Įstatyminė bazė

- Bibliotekų įstatymas
- Standartai:
 - Bibliotekoms skirti standartai (skaitmeninimo, apskaitos, statistikos)
 - Buhalteriniai: 12-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“; 8-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Atsargos“, 20-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Finansavimo sumos“
- LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas

Įstatyminė bazė

- **Lietuvos bibliotekų fondo nuostatai:** patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2006 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. IV-670.
- **Bibliotekų fondo apsaugos nuostatai:** patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. IV- 499.
- **Dėl bendrosios bibliotekos apskaitos knygos ir bibliotekos dienoraščio formų patvirtinimo:** Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas, 2005 m. gruodžio 23 d. Nr. IV-757.
- **Dėl bibliotekų veiklos statistinių ataskaitų formų patvirtinimo:** Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2006 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. IV-695.
- Dėl Bibliotekos fondo inventoriaus knygos forma (toliau – inventoriaus knyga), patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 1997 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. IV-575.

Bibliotekos fondas

- Fondas - tai bibliotekos, kaip socialinės institucijos, funkcionavimo pagrindas ir reikšmingiausias šaltinis visuomenės poreikiams tenkinti
- BF-tai visi bibliotekos dokumentai, kuriuos biblioteka sukaupė, atsižvelgdama į savo paskirtį ir vartotojų reikmes
- BF – tai ne paprasta dokumentų sanakaupa, bet tam tikra sukauptų bibliotekoje dokumentų sistema

Pagrindinės fondo funkcijos:

- kumuliacinė (kaupimo)
- mnemoninė (žmonijos atminties išsaugojimo)
- komunikacinė (perdavimo ir skleidimo)

Funkcijas

- Informacinē
- Mokslo
- Laisvalaikio
- Kultūros
- Švietimo

Savybės

- Informatyvumas
- Kintamumas
- Pastovumas
- Informacinis patikimumas

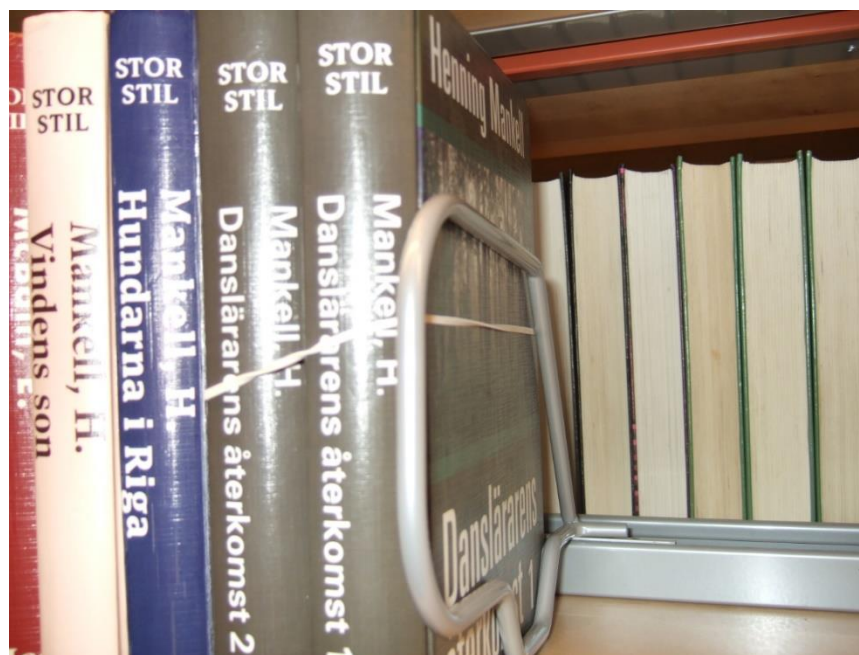

Selektyvumas

- Gebėjimas atskirti ir atrinkti reikšmingus fondui dokumentus

Dokumentas

„Dokumentas – informācijas laikmena ir pastovūs duomenys, užfiksuoti šioje laikmenoje, kuriuos gali perskaityti žmogus arba mašina“.

Bibliotekų įstatymas

- **Dokumentas** – bet koku būdu, forma ir laikmena pateikta saugoma ir naudojama informacija, įskaitant pritaikytą skaityti elektroninėmis priemonėmis: knyga, periodinis leidinys, rankraštis, natos, mikrokopijos, garsinis, regimasis, mišrus (garsinis regimasis), kartografinis, vaizdinis, elektroninis, skaitmeninis, aklujų (Brailio) raštu išspausdintas ar kitu būdu informaciją pateikiantis dokumentas.

Terminija

- Dokumentas
- Leidinys
- Literatūra
- Knyga
- Išteklius

Materialioji konstrukcija

- Knygos
- Brošiūros
- Laikraščiai
- Žurnalai
- Tęstiniai
- Plakatai
- Afišos
- Lapeliai
- Lankstiniai

Informacijos ženklų pobūdis

- Tekstiniai
- Natos
- Kartografiniai
- Brailio spauda
- Vaizdiniai

Periodiniai ir neperiodiniai

Periodiškumas

- Neperiodiniai (vienkartiniai):
 - Monoleidiniai
 - Raštai
 - Serijos
- Periodiniai
- Tęstiniai

Paskirties adresatas

- Oficialieji
 - Moksliniai
 - Mokslo populiarinimo
 - Literatūriniai grožiniai
 - Mokomieji
 - Žinyniniai
 - Informaciniai
- Kokiam tikslui leidiniai skirti ir kokią užduotį atlieka socialinėje aplinkoje

-
- Gamybiniai praktiniai
 - Normatyviniai gamybiniai praktiniai
 - Masiniai politiniai
 - Tikybiniai
 - Reklaminiai
 - Laisvalaikio

Vartotojo amžius

- Suaugusieji (nuo 18)
- Paaugliai (16-18)
- Vaikai:
 - Ikimokyklinio amžiaus
 - Jaunesniojo
 - Vidutiniojo

Kiti požymiai

- Kalba
- Tema

-
-
- ❖ Leidimo laikas
 - ❖ Leidimo vieta
 - ❖ Meninis apipavidalinimas

-
- Leidiniai, skirti senyvo amžiaus žmonėms
 - Lengvai skaitomų tekstų knygos
 - Lengvai skaitomi leidiniai – adaptuoto turinio ir formos lektūra žmonėms, turintiems skaitymo bei supratimo problemų
 - Elektroninės knygos:
 - Kalbanti knyga ir pan.

Rūšys

- Knygos
- Rankraščiai
- Garsiniai regimieji (atskirai garsiniai, regimieji ir mišrūs garsiniai regimieji)
- Vaizdiniai
- Kartografiniai
- Spausdinti natų dokumentai
- Elektroniniai
- Serialiniai (laikraščiai, žurnalai, tęstiniai)
- Kiti (trimačiai, grupuojamieji)

Laikmenos

- Analoginēs
- Skaitmeninēs

ISBN, ISMN, ISSN

- publikuotų dokumentų tarptautinė standartinė numeracija
- <https://www.lnb.lt/paslaugos/leidejui/apie-isbn-ismn-issn>
- Unikalus tarptautinis identifikatorius

Knygos turi ISBN

- 978-9986-02-956-2
- 978-9986-67-10-3
- 978-3-8327-2948-6
- ISBN Lietuvos agentūros veiklą koordinuoja Tarptautinė ISBN agentūra Londone

ISBN 978-9986-486-39-8

Kontrolinis skaitmuo

Paskutinis skaitmuo, apskaičiuojamas pagal „mod 10“ algoritmą.

Leidinio elementas

Identifikuoja leidinį, jo laidą ir formatą. Gali būti iki 6 skaitmenų.

Pareiškėjo elementas

Identifikuoja leidėją. Elementas gali būti iki 7 skaitmenų.

Registravimo grupės elementas

Identifikuoja konkrečią valstybę, geografinį regioną ar kalbų grupę. Elementas gali būti nuo 1 iki 5 skaitmenų.

Priešdėlio elementas

3 skaitmenų priešdėlis, šiuo metu naudojamas 978 arba 979.

Natos turi ISMN

- ISMN Lietuvos agentūros veiklą koordinuoja Tarptautinė ISMN agentūra Berlyne.

ISMN 979-0-706214-11-5

Kontrolinis skaitmuo

Paskutinis skaitmuo, apskaičiuojamas pagal „mod10“ algoritmą.

Leidinio elementas

Identifikuoja leidinį ar leidinio dalį (pvz., visa partitūra, partijų rinkinys, obojaus partija ir pan.).

Pareiškėjo elementas

Identifikuoja leidėją. Jo skaitmenų grupės ilgumas kinta, atsižvelgiant į leidėjo išleidžiamų leidinių kiekį.

Priedėlis

Skaitmuo 0. Jis 2008 m. pakeitė raidę M. Jos paskirtis buvo atskirti ISMN nuo ISBN ar kitų panašių kodų.

Priešdėlio elementas

3 skaitmenų priešdėlis.

Serialiniai leidiniai turi ISSN

- 1392-0316
- 0012-4893
- ISSN yra unikalus tarptautinis standartinis serialinio leidinio numeris, sukurtas Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) 1971 m.

ISSN 2029-205 8

Kontrolinis skaitmuo

Identifikuoja leidinio antraštę

Kaip dirbti su dokumentu

- Dokumentas - tai tam tikra sistema
- Dokumentinė forma
- Turinys - literatūrinė forma
- Formos ir turinio vienovė.
Dviguba knygos prigimtis -
dvasinė ir materialinė

-
- Bibliotekininkystės ir bibliografijos terminų žodynas. Sąs. 4. Fondai.- V.: LNB, 1999.- 198 p.
 - Bibliotekininkystės ir informacijos studijų vadovas/ Ats. red.ir sud. Audronė Glosienė. Vilnius: VU, 2009. 698 p.
 - Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Sąs.1. Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius: LNB, 2003. 132 p.
 - Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Sąs. 4. Informacinė veikla. Vartotojų aptarnavimas. Rinkodara. Vilnius: LNB,2006.174 p.
 - Bibliotekos veiklos apskaita: Fondas, vartotojai, dokumentų išduotis/ G. Tamošiūnaitė, D. Jaskonienė, G. Ivaškevičienė. Vilnius: LNB, 2011.59 p.
 - Miežininienė Ala. Š. R. Ranganatano bibliotekininkystės dėsniai.- V.: Žara, 2000.- 86 p.
 - Knygotyra: enciklopedinis žodynas.-V.: Alma littera, 1997.- 413 p.

